

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

چگونه توانستیم آموزش تعیین موقعیت جغرافیایی دانش آموزان دوم ادبیات دبیرستان بعثت را بهبود بخشیم؟

مریم نایبلی

^۱ کارشناسی ارشد زمین شناسی، اداره آموزش و پرورش کرمان، ناحیه یک

آدرس پست الکترونیک: nayebli1300@yahoo.com

شماره تماس: 09131981784

چکیده:

اهمیت آموزش جغرافیا در جهان امروز بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود و آموزش صحیح مباحث جغرافیایی به درک و فهم درست جغرافیا کمک می‌کند. یکی از مشکلات دانش‌آموزان، بویژه دانش‌آموزان رشته‌ی ادبیات، در درس جغرافیا ضعف در آموزش تعیین موقعیت جغرافیایی است. اقدام پژوهی مشاهده و انجام آزمون کتبی، به توصیف وضع موجود پرداخت و در نهایت با کمک و همکاری دانش‌آموزان و ارائه‌ی راهکارهای ابتکاری، توانست آموزش این مبحث اساسی جغرافیایی را در دانش‌آموزان سال دوم ادبیات دبیرستان بعثت کرمان بهبود بخشد.

واژگان کلیدی: آموزش صحیح جغرافیا، موقعیت جغرافیایی

۱- مقدمه: (مقدمه، بیان مسئله، ضرورت، بیان اهداف، سوالات پژوهش، مبانی نظری، پیشینه پژوهش)

اولین خاطره‌ی من از کره‌ی جغرافیا، به دوران ابتدایی برمی‌گردد. در آن زمان در آزمایشگاه دبستانی که در آن درس می‌خواندم، کره‌ی جغرافیایی بزرگی موجود بود که معلم‌ها در زمان تدریس جغرافیا از آن بهره می‌گرفتند. خوب به یاد دارم که یکی از جایزه‌های دوران کودکی، یک مداد بلند بود که در ته آن یک کره‌ی جغرافیایی قرار داشت. آن موقع، من از بازی با آن لذت می‌بردم بدون آنکه بدانم در کجای این کره‌ی جغرافیایی قرار گرفته‌ام و حتی دقیق‌تر بگویم حتی نمی‌دانستم که بر روی آن قرار گرفته‌ام!

نکته‌ی قابل توجه این که امروزه هم، آموزش جغرافیا در دوران ابتدایی با کره‌ی جغرافیا همراه است و این در حالی است که دانش‌آموزان ما در مقطع متوسطه، آن هم سال چهارم، تازه با طریقه‌ی رسم کره‌ی جغرافیا و مفهوم کوچه، خیابان فرعی و اصلی آشنا می‌شوند. اگر بپذیریم که اصلی‌ترین پرسش جغرافیا " کجا؟ " است و برای رسیدن به جواب این پرسش، تعیین موقعیت جغرافیایی یکی از نیازهای اساسی علم جغرافیاست، پس ما راه را به خطا رفته‌ایم. آموزش جغرافیا را باید از محیط مأموس برای کودک آغاز کرده و متناسب با افزایش سن و تجربه‌ی او محیط‌های دورتر را از نظر جغرافیایی به وی شناساند (نورزاده هراتی، ۱۳۸۶: ۴ صفحه)

با توجه به اهمیت موضوع، من نیز به سهم خود در این اقدام پژوهی سعی کرده‌ام ابتدا به بررسی مشکلاتی که در امر آموزش تعیین موقعیت جغرافیایی مواجه بوده‌ام، پرداخته و سپس با تجربیات و راهکارهای ابتکاری خود، یادگیری دانش‌آموزان را در این مبحث بهبود ببخشم.

بیان مسئله:

آموزش تعیین موقعیت جغرافیایی یکی از مباحث جغرافیایی بوده که همواره فکر مرا به خود مشغول داشته است. یادگیری این مبحث، در واقع پاسخ به سوال " من کجا هستم؟ " می‌باشد که یکی از سوالات کلیدی در طول تجربه‌ی بشری بوده است. بطلمیوس، سیستمی شبکه‌ای را بنیاد نهاد که مختصات مکان‌ها را در جهان شناخته شده آن روز در کتاب جغرافیای خود لیست می‌کرد. بعدها این سیستم تکمیل شده و گسترش یافت. این سیستم با استفاده از سمبل درجه نوشته می‌شود. زمانی که به یک نقشه نگاه می‌کنیم عرض‌های جغرافیایی همچون خطوط افقی، کشیده شده‌اند. خطوط عرضی در واقع خطوط موازی هستند که دارای فاصله‌ی یکسان با هم می‌باشند، هر درجه از عرض جغرافیایی تقریباً ۱۱۱ کیلومتر است. خطوط عمودی طول جغرافیایی نامیده می‌شوند. آن‌ها در قطب‌ها به هم می‌پیوندند و هر چه به استوا نزدیک‌تر می‌شوند پهن‌تر می‌شوند. فاصله‌ی طول‌های جغرافیایی از هم در روی خط استوا در حدود ۱۱۱ کیلومتر می‌باشد. برای تعیین موقعیت یک مکان، طول و عرض جغرافیایی مکان مورد نظر را پیدا می‌کنیم. به عنوان مثال استان کرمان در ۲۵ درجه و ۵۵ دقیقه تا ۳۳ درجه شمالی و ۵۳ درجه و ۲۶ دقیقه تا ۵۹ درجه و ۲۹ دقیقه شرقی واقع شده است.

از آن‌جا که بدون درک و شناسایی موقعیت جغرافیایی، کار با نقشه که به عنوان مهم‌ترین منبع و ابزار یک جغرافی‌دان به حساب می‌آید امکان پذیر نیست، بنابراین علاقه‌ی من به عنوان دبیر جغرافیا به دنبال پیدا کردن راهکار عملی برای این مسئله باشم، تا ضمن ایجاد زمینه‌ی مناسب جهت آموزش این مبحث، شرایط برای افزایش نمرات دانش‌آموزان در این مبحث نیز ایجاد شود.

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

پیشینه تحقیق :

عامل اساسی برای موفقیت در هر فعالیتی، داشتن اطلاعات لازم در آن زمینه می‌باشد. از این رو، پیشینه‌ی تحقیق، فعالیتی فکری (تحلیلی و انتقادی) است که طی آن پژوهش‌گر، متون و آثار موجود در زمینه‌ی پژوهشی را شناسایی می‌کند و بر اساس یک الگوی مشخص و با در نظر داشتن هدف خاص پژوهشی خود، آن‌ها را بررسی، تحلیل و نقد می‌کند تا در راستای پژوهش خود از آن‌ها استفاده کند (فتاحی و پربرخ، ۱۳۸۴).

الف) مبانی نظری

سوالات اساسی جغرافیا به عقیده‌ی هاگت عبارتند از :

۱- موقعیت : یعنی توجه به تعیین موقعیت فضایی دقیق بریده‌ها در داخل یک ناحیه‌ی بزرگ و معین از سطح کره‌ی زمین

۲- روابط انسان و محیط در داخل یک ناحیه‌ی بزرگ

۳- ناحیه‌بندی و شناسایی ویژگی متمایز تقسیمات فرعی فضایی خاص از یک ناحیه‌ی بزرگ (هاگت، ۱۳۷۳).

در رابطه با اجرای روش‌های فعال یاددهی و یادگیری در کلاس، بریان، ج. کرتی (ج. کرتی، ۱۹۷۲) بر این نکته تاکید دارد که از جمله نتایج مفید برنامه‌هایی که دانش‌آموزان در آن فعال هستند، احساس رضایتی است که برای دانش‌آموز از شرکت مفید و فعالیت بدنی، حاصل می‌شود که این امر به نوبه‌ی خود در نگرش آنان نسبت به فعالیت، اعتماد به نفس داشتن و مهارت‌های همکاری‌های اجتماعی و خلاقیت تاثیر می‌گذارد.

ب) مبانی عملی

محمد علی امانی در مقاله‌ی خود تحت عنوان «مهارت نقشه‌خوانی برای دانش‌آموزان متوسطه اول» که در مجله‌ی رشد آموزش جغرافیا چاپ شده (محمد علی امانی، ۱۳۹۳: ۵) توانسته با ابداع روش موقعیت‌یابی، مهارت نقشه‌خوانی دانش‌آموزان را افزایش دهد. در این روش یک نقشه در کف کلاس کشیده می‌شود و از دانش‌آموزان خواسته می‌شود پس از مستقر شدن در موقعیت مورد نظر، به توصیف مکان مورد نظریزدانند. به عنوان مثال در این روش در ناحیه‌ی خزری دانش‌آموزان با کاور سبز رنگ و در ناحیه‌ی کوهستانی با کاور قهوه‌ای و در ناحیه‌ی بیابانی و نیمه بیابانی با کاور زرد رنگ حضور پیدا می‌کنند و سپس وارد مکان و موقعیت مخصوص خود می‌شوند. دیگر دانش‌آموزان هم با توجه به پلاکارد مورد نظر که بر پشت آن‌ها نصب شده است، به دنبال مکان فوق می‌گردند و با کمک گروه خود مکان و موقعیت خود را در می‌یابند. نویسنده‌ی مقاله با انجام این روش توانسته سطح نمرات دانش‌آموزان را حدود سی درصد افزایش دهد.

اهداف :

در این اقدام پژوهی به ترتیب هدف کلی و اهداف اختصاصی زیر مد نظر بوده است :

الف : هدف کلی : آموزش مفهومی تعیین موقعیت جغرافیایی مناطق مختلف بر روی نقشه و کره‌ی جغرافیایی

ب : اهداف جزئی : طبیعتاً اهداف دیگری نیز در این پژوهش قابل بررسی است. برخی از این اهداف به شرح ذیل می‌باشد :

۱- تغییر نگرش دانش‌آموزان نسبت به این مبحث

۲- جذاب و شاد کردن کلاس جغرافیا

۲- توصیف وضع موجود

اینجانب مریم نایبلی فوق لیسانس زمین شناسی به مدت ۲۲ سال است که در سمت دبیر زمین شناسی و جغرافیا در مناطق مختلف (شهاد، زرنده، چترود و ناحیه ی ۱ کرمان) آموزش و پرورش استان کرمان به تدریس مشغول هستم. اقدام پژوهی، اقدام پژوهی، در سال تحصیلی ۹۵ - ۹۴ در دبیرستان دخترانه‌ی دوره دوم متوسطه بعث رحیم آباد به تدریس جغرافیا مشغول بودم. این دبیرستان در روستای رحیم آباد، از توابع بخش چترود می‌باشد. کلاس مورد نظر، کلاس دوم ادبیات بود که ۸ دانش آموز داشت. وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان متوسط تا خوب بود.

آنچه اقدام پژوهی را بر آن داشت تا به این مسئله فکر کند، به شرح زیر است : اینجانب در مدت تدریس جغرافیا همواره با مشکل یادگیری تعیین موقعیت جغرافیایی دانش‌آموزان روبرو بودم. البته این مشکل در دانش‌آموزان رشته‌ی ادبیات خیلی جدی تر از رشته‌های علوم تجربی و ریاضی مشهود بود. حتی می‌توانم بگویم که با دانش‌آموزان دوم ریاضی، هیچوقت در آموزش این مسئله مشکلی نداشتم اما همواره در تدریس آن برای دانش‌آموزان دوم ادبیات با مشکل مواجه بودم. با توجه به اهمیت موضوع و با وجود آن که زمان زیادی را به منظور آموزش این مبحث صرف می‌کردم و در زمان آموزش، از وسایل کمک آموزشی نظیر نقشه و کره‌ی جغرافیایی بهره می‌گرفتم اما هیچگاه در تدریس این مبحث مهم، برای دانش‌آموزان دوم ادبیات به نتیجه مطلوب و دلخواهم نمی‌رسیدم در واقع در امر آموزش تعیین موقعیت جغرافیایی برای این دانش‌آموزان، موفق نبودم.

۳- شواهد (۱):

به منظور گردآوری داده‌ها جهت توصیف وضع موجود، از شاخص‌های کیفی و کمی استفاده شده است که داده‌های بدست آمده از آن به اقدام پژوهی در پی بردن به دلایل بروز مسئله‌ی موجود یاری می‌رساند.

الف) شاخص‌های کیفی وضع موجود

اقدام پژوهی در بازدید علمی که به منظور آموزش عملی GIS ویژه‌ی دانش‌آموزان سال چهارم ادبیات دبیرستان بعثت رحیم آباد و دبیرستان بنت الحسین از سازمان GIS در تاریخ ۹۴/۱۲/۲ انجام شد به صورت عینی مشاهده کرد که هیچ‌یک از دانش‌آموزانش نتوانستند به سوالات مطرح شده در زمینه‌ی موقعیت جغرافیایی از سوی مسئول GIS سازمان پاسخ دهند. نکته‌ی جالب توجه این‌که این دانش‌آموزان همگی در سال دوم متوسطه درس جغرافیا را با اقدام پژوهی گذرانده بودند و اقدام پژوهی به طور مفصل این مبحث را در سال دوم به آن‌ها آموزش داده بود.

مشاهده‌ی دیگر اقدام پژوهی، مربوط به دانش‌آموزان سال دوم متوسطه دبیرستان بعثت رحیم آباد، یعنی دانش‌آموزانی که اقدام پژوهی قصد ایجاد تغییر در آن‌ها را داشت و در واقع جامعه‌ی آماری وی محسوب می‌شدند در سال جاری بود که با مشاهده‌ی دقیق رفتار دانش‌آموزان به یافته‌های زیر دست یافت:

۱- عدم علاقه مندی دانش‌آموزان به این مبحث

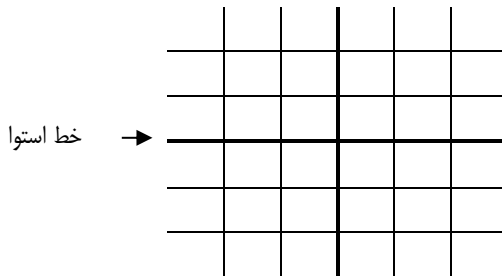
۲- نداشتن درک درست از موقعیت جغرافیایی و مفهوم آن

۳- ضعف ریاضی دانش‌آموزان به صورتی که حتی در شمارش طول و عرض‌های موجود بر روی نقشه و کره‌ی جغرافیایی دچار مشکل بودند.

ب) شاخص‌های کمی وضع موجود

اقدام پژوهی با برگزاری آزمون کتبی (پیوست شماره ۱) و بررسی نتایج آن متوجه شد که از ۸ دانش‌آموز، تنها ۲ دانش‌آموز توانسته بودند به سوال مربوط به تعیین موقعیت جغرافیایی پاسخ صحیح بدهند. در واقع تنها ۲۵٪ دانش‌آموزان کلاس دوم ادبیات به این سوال پاسخ صحیح داده بودند. نمونه سوال در شکل ۱ نشان داده شده است.

نصف النهار مبدا

شکل ۱

۴- تجزیه تحلیل اطلاعات (یافتن راه حل):

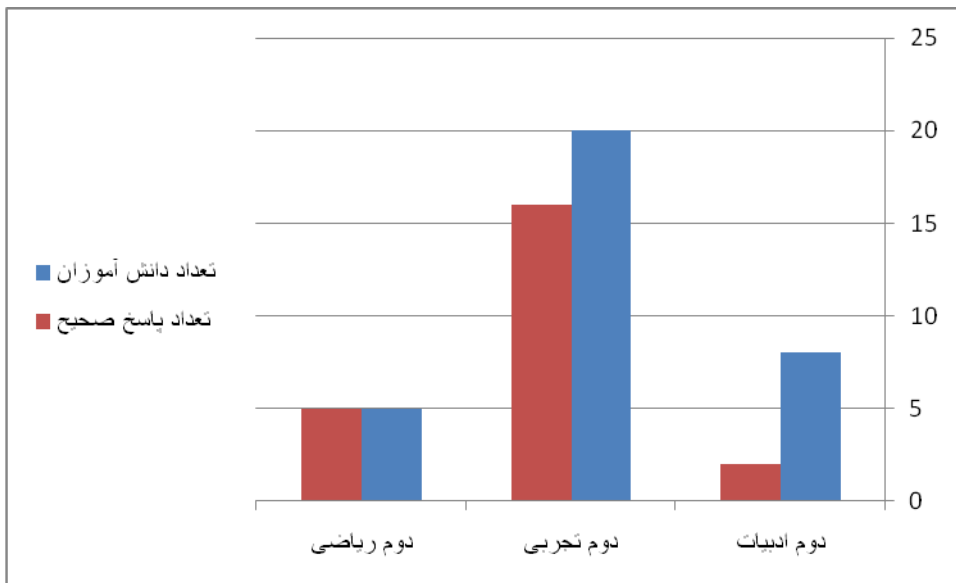
پیش از آنکه اقدام پژوهی راهکارهایی برای تقویت یادگیری تعیین موقعیت جغرافیایی دانش‌آموزان پیدا کند، لازم بود به بررسی علل ضعف و ناتوانی دانش‌آموزان در این مبحث بپردازد تا راهکارهای مناسب با آن در پیش گیرد چرا که این مسئله در جغرافیا خیلی مهم است و اگر دانش‌آموز نتواند مفهوم موقعیت جغرافیایی را به درستی درک کند، در توجیه نقشه و کار با نقشه که اساسی‌ترین منبع جغرافیایی است دچار مشکل جدی خواهد شد.

اقدام پژوهی پس از بررسی وضع موجود و مقایسه نمرات دانش‌آموزان سال دوم ریاضی و تجربی در آزمونی مشابه، به این نتیجه رسید که علت اصلی ضعف دانش‌آموزان در این مبحث، ضعف ریاضی آن‌هاست زیرا همه‌ی دانش‌آموزان ریاضی نتوانستند به این سوال پاسخ صحیح بدهند و ۸۰٪ دانش‌آموزان تجربی به این سوال پاسخ صحیح دادند. نتایج این مقایسه در نمودار زیر آمده است.

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

نمودار ۱: مقایسه نمرات دانش آموزان رشته های مختلف

اقدام پژوه برای اطمینان از نتایج بدست آمده در این رابطه، با دبیر ریاضی آموزشگاه، سرکار خانم مطهره جعفری نژاد به بحث و گفتگو پرداخت و متوجه شد که دو دانش آموزی که به این سوال پاسخ صحیح داده اند، نسبت به دانش آموزان دیگر از نمرات بهتری در درس آمار برخوردارند و در واقع، به نظر دبیر ریاضی عملکرد این دو دانش آموز، نسبت به بقیه دانش آموزان در درس ریاضی بهتر است.

با توجه به شواهد موجود، اقدام پژوه به این نتیجه رسید که دانش آموزانی که در درس ریاضی ضعیف هستند، در یادگیری تعیین موقعیت جغرافیایی هم ضعف دارند.

۵- انتخاب راه حل و اعتبار بخشی :

همچنان که بدنبال راهی بودم تا بتوانم در تدریس این مبحث، موفق تر عمل کنم به طور ناگهانی، ضمن گفتگو با دبیر علوم اجتماعی پایه نهم دبیرستان حکمت همان روستا و بحث پیرامون مسائل جغرافیایی کتاب مطالعات اجتماعی پایه ی نهم متوجه تصویر جالبی شدم که در آن کتاب قرار داده بودند (پیوست شماره ۲). تصویر مورد نظر شکل ساده ای از کره ی زمین را نشان می داد که شطرنجی شده بود. البته این تصویر در قسمت سوال نشود کتاب قرار داده شده است. همان موقع این جرقه در ذهن من زده شد که می توان این تصویر را در ابعاد بزرگ تر در کف کلاس رسم کرد و از آن در آموزش تعیین موقعیت جغرافیایی استفاده کرد.

اقدام پژوه برای کسب اطمینان از اجرای راه حل انتخابی و کسب اعتبار بیشتر در این زمینه، با همکاران خود در آموزشگاه و سرکار خانم قادری دبیر علوم اجتماعی دبیرستان متوسطه دوه اول حکمت روستای رحیم آباد، روش مورد نظر را جالب و قابل اجرا دانستند. هم چنین در این زمینه نظر مدیر دبیرستان سرکار خانم صدیقه ابراهیم پور را جویا شد، ایشان قول دادند تا در هر زمینه ای، همکاری های لازم را انجام دهند، در کل معیارهای اعتباریابی طرح به شرح ذیل می باشد:

- ۱- بر اساس پیش بینی به عمل آمده، قابل اجرا بودن راه حل توسط دانش آموزان
- ۲- پیش بینی تاثیرگذاری راه حل ارائه شده در آموزش طول و عرض جغرافیایی
- ۳- ابتکاری و نو بودن راه حل ارائه شده
- ۴- تایید راه حل توسط همکاران در این زمینه
- ۵- استفاده از نظرات همکاران

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

۶- اجرای راه حل و نظارت :

برای اجرای راه حل نیاز به بررسی دقیق تری بود تا اقدام پژوهی، مکان مناسب برای کشیدن طرح را پیدا کند. اقدام پژوهی با شمردن موزائیک‌های کف کلاس متوجه شد که تعداد موزائیک‌های کف کلاس، برای نمایش طول و عرض جغرافیایی کافی نیست و اگر بخواهد تمام عرض‌های جغرافیایی را نشان دهد، اندازه‌ی مربع‌ها به قدری کوچک می‌شود که دانش‌آموز قادر به ایستادن درون هر مربع نخواهد بود و یا به راحتی نمی‌تواند بر روی خطوط فرضی رسم شده بر روی زمین قرار بگیرد به همین علت به سراغ حیاط مدرسه رفت و چون حیاط مدرسه، آسفالت نبود بنابراین متوجه شد که اجرای طرح در آن‌جا هم امکان‌پذیر نیست. پس به ناچار قسمت ورودی سالن مدرسه را برای اجرای طرح انتخاب کرد.

در مرحله‌ی بعد، با کمک دانش‌آموزان و با استفاده از قلم مو و رنگ روغن یک دایره‌ی بزرگ در کف سالن دبیرستان کشیده شد و مدار استوا و نصف النهار مبدا با رنگی مجزا (زرد) بر روی آن رسم شد که عکس آن در پیوست موجود میباشد (پیوست شماره ۳). از آن‌جا که امکان رسم تمامی خطوط طول جغرافیایی به صورتی که بر روی کره‌ی جغرافیا ترسیم شده نبود لذا فاصله‌ی این خطوط ۲۰ درجه ، ۲۰ درجه در نظر گرفته شد و اقدام پژوهی به منظور نشان دادن این موضوع، درجه‌بندی طول‌های جغرافیایی را با استفاده از قلم مو بر روی خطوط طول جغرافیایی نشان داد. سپس جهت‌های اصلی جغرافیایی بر روی این دایره با حروف اختصاری N,S,E,W نشان داده شد.

اقدام پژوهی برای آموزش تعیین موقعیت جغرافیایی در جلسه‌ی بعد ، از این دایره بهره برد، به این صورت که کلاس جغرافیا را به سالن مدرسه، محل رسم دایره انتقال داد و در آن‌جا بعد از توضیح مختصری راجع به طرح رسم شده، با قرار گرفتن بر روی هر یک از خطوط و یا قرار گرفتن بر روی هر مربع، موقعیت جغرافیایی خود را از دانش‌آموزان سوال می‌کرد.

در ابتدای اجرای این روش، دانش‌آموزان کمی گیج و سردرگم شدند. اقدام پژوهی برای رفع این مشکل از کره‌ی جغرافیایی استفاده کرد، به این صورت که هر مکانی را که دانش‌آموزان بر روی دایره، موقعیت‌یابی می‌کردند از آن‌ها می‌خواست تا طول و عرض جغرافیایی آن نقطه را بر روی کره‌ی جغرافیا نیز نشان دهند. با ادامه‌ی این روش، دانش‌آموزان کم‌کم به مفهوم موقعیت جغرافیایی پی بردند و از آن به بعد، به راحتی و بدون کمک اقدام پژوهی، توانستند موقعیت جغرافیایی مکان‌های خواسته شده را بر روی کره‌ی جغرافیا پیدا کنند.

۷- شواهد (۲) توصیف وضع مطلوب :

برای این که فردی از موقعیتی نامناسب به موقعیتی مناسب برسد، وقوع یادگیری الزامی است. یادگیری به تغییری اطلاق می‌شود که بتوان آن را مشاهده کرد و سنجید (نور زاده هراتی، ۱۳۸۶ : ۴ صفحه). اگر نتوان یادگیری را سنجید، آموزش با دشواری روبرو میشود (آقازاده، ۱۳۷۸ : ۲۱) در بخش شواهد یک، به مشکلاتی از قبیل عدم توانایی به پاسخ سوال تعیین موقعیت جغرافیایی مکان‌ها و پایین بودن نمرات دانش‌آموزان در این زمینه اشاره شد. در این بخش به تغییرات حاصل شده در وضع موجود می‌پردازم.

الف) شاخص‌های کیفی وضع مطلوب

بعد از گذشت یک ماه از اجرای پروژه با توجه به فعالیت‌های انجام شده در کلاس، اقدام پژوهی شاهد پیشرفت چشمگیری در دانش‌آموزان بود، به طوری که نظر دانش‌آموزان نسبت به مبحث موقعیت جغرافیایی تغییر کرده بود و آن‌ها به این مبحث علاقه‌مند شده و به راحتی می‌توانستند موقعیت مکان‌های مختلف را روی کره‌ی جغرافیا پیدا کنند. علاوه بر این، چون خودشان در ترسیم طرح مشارکت داشتند با شور و نشاط بیشتری در کلاس جغرافیا حاضر می‌شدند.

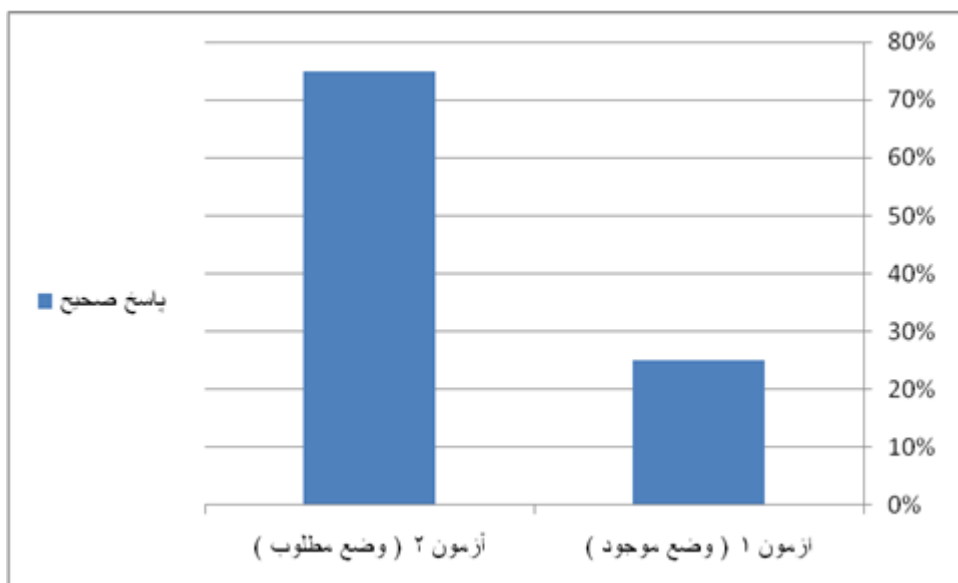
ب) شاخص‌های کمی وضع مطلوب

اقدام پژوهی با برگزاری آزمونی مشابه با آن چه که در بخش توصیف وضع موجود انجام داده بود، متوجه شد که در این آزمون از ۸ دانش‌آموز، ۶ نفر آن‌ها توانسته بودند به سوال مربوط به موقعیت جغرافیایی مکان‌ها، پاسخ صحیح بدهند. در واقع این بار ۷۵٪ دانش‌آموزان کلاس دوم ادبیات دبیرستان بعثت به این سوال پاسخ صحیح داده بودند که در مقایسه با آزمون قبل ۵۰٪ رشد داشته است. این مقایسه در نمودار زیر آمده است.

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

نمودار ۲: مقایسه نمرات دانش آموزان در وضعیت موجود و مطلوب

۸- ارزیابی نهایی و اعتبار سنجی :

اقدام پژوه برای اطمینان از رضایت‌مندی دانش‌آموزان از نحوه‌ی اجرای طرح، بعد از آزمون ترم دوم پرسشنامه‌ای (پیوست شماره ۵) را طراحی و در اختیار دانش‌آموزان قرار داد. پاسخ دهندگان می بایست به صورت کتبی، پاسخ‌های خود را ثبت می‌کردند. اقدام پژوه بر اساس پاسخ دانش‌آموزان به سوالات پرسش نامه به مطالب زیر دست یافت:

۷۵٪ دانش‌آموزان، از پیشرفت خود در یادگیری تعیین موقعیت جغرافیایی ابراز رضایت کرده‌اند. ۶۲٪/۵ استفاده‌ی دبیر جغرافیا از روش خلاقانه‌ی تدریس را در پیشرفت خود موثر دانسته‌اند. ۸۷٪/۵ به مبحث تعیین موقعیت جغرافیایی علاقمند شده‌اند

جدول ۱: پرسش نامه

پاسخ دانش‌آموزان		پرسش‌ها
فراوانی	درصد	۱ - به نظر شما عملکردتان در یادگیری تعیین موقعیت جغرافیایی در طی سال تاکنون، چگونه بوده است؟
۶	۷۵٪	الف) نسبت به ابتدای سال تحصیلی، پیشرفت قابل ملاحظه‌ای داشته‌ام.
۰	۰٪	ب) نسبت به ابتدای سال تحصیلی، پیشرفت کمی داشته‌ام.
۲	۲۵٪	ج) نسبت به ابتدای سال تحصیلی، هیچ پیشرفتی نداشته‌ام.
		اگر پیشرفتی داشته‌اید به پرسش ۲ پاسخ دهید در غیر این صورت به این پرسش جواب ندهید.
		۲ - کدام یک از موارد زیر در پیشرفت شما بیشتر موثر بوده است؟
	۰٪	الف) گروه بندی دانش‌آموزان
۵	۶۲٪/۵	ب) استفاده‌ی معلم از روش خلاقانه در تدریس این مبحث
۱	۱۲٪/۵	ج) برگزاری آزمون‌های مستمر
		۳ - اجرای روش جدید تدریس این مبحث، چه تغییری در عقیده‌ی شما نسبت به مبحث تعیین موقعیت جغرافیایی ایجاد کرده است ؟
۷	۸۷٪/۵	الف) علاقه‌ی من به این مبحث بیشتر شده است.
۱	۱۲٪/۵	ب) هیچ تغییری ایجاد نشده است.
۰	۰	ج) نسبت به این مبحث بی علاقه شده‌ام.

۹- نتیجه گیری و پیشنهادات :

اقدام پژوهی توانست با انتخاب راه حل مناسب، به وضع مطلوب برسد و به ارتقاء سطح کیفی آموزش تعیین موقعیت جغرافیایی و ایجاد علاقه در دانش آموزان دوم ادبیات دست یابد. به عبارت دقیق تر اقدام پژوهی توانست نمرات اعضای اجرای طرح را از ۲۵٪ به ۷۵٪ ارتقاء دهد. هم چنین وی توانست میزان مشارکت و هم فکری و علاقه مندی اعضای اجرای طرح را افزایش دهد. در پایان بایست پذیرفت که درس جغرافیا نیاز به توجه و بازنگری دارد و در این زمینه روی آوردن به روش های فعال تدریس، اجتناب ناپذیر است. بدین منظور میبایست در نحوه تدریس آن بازنگری های جدی صورت پذیرد تا یادگیری سریع تر و ماندگارتر ایجاد شود.

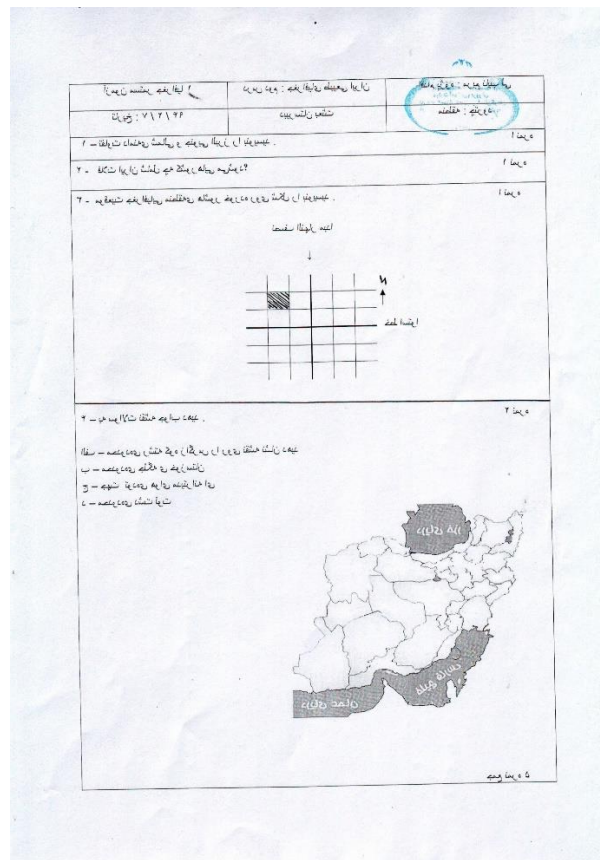
پیشنهادات

به مسئولان محترم پیشنهاد می گردد که با توجه به اهمیت روش صحیح و مناسب آموزش جغرافیا، زمینه را برای آموزش صحیح آن، از دوران ابتدایی فراهم نمایند.

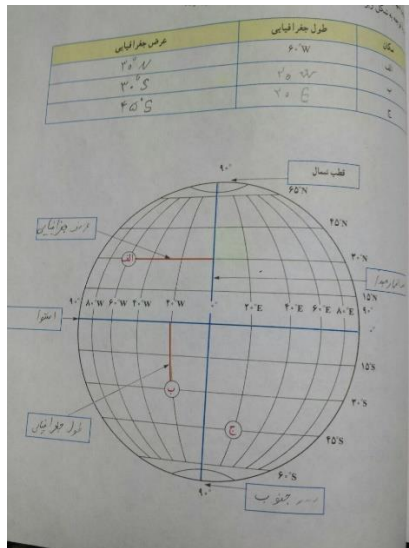
منابع :

امانی، محمدعلی، (۱۳۹۳) ، مهارت نقشه خوانی برای دانش آموزان متوسطه اول، رشد آموزش جغرافیا، دوره بیست و نهم، شماره ۱، پاییز ۱۳۹۳، ۶۴ صفحه. فتاحی، رحمت الله، پریخ، مهری، ۱۳۸۴ ، راهنمای نگارش مرور نوشتارها و پیشینه پژوهش در حوزه های علوم انسانی و اجتماعی ، ناشر: کتابدار ج. کرتی، بریان، ۱۹۷۲، یادگیری فعال، ترجمه : فروغ تن ساز، ۱۳۷۳، تهران، انتشارات مدرسه. نورزاده هراتی، طاهره، (۱۳۸۶) ، راهکارهایی برای بهبود فرایند یاددهی-یادگیری در درس جغرافیا، رشد آموزش جغرافیا، شماره ۷۸، بهار ۱۳۸۶ هاگت، پیتر. جغرافیا، ترکیبی نو. جلد اول . ترجمه ی شاپور گودرزی نژاد. سمت. چاپ اول. ۱۳۷۳

پیوست ها :

پیوست ۱- آزمون

پیوست شماره ۲ - آموزش تعیین موقعیت جغرافیایی در کتاب مطالعات اجتماعی پایه نهم دوره اول متوسطه سال ۱۳۹۴

پیوست شماره ۳ - مشارکت دانش آموزان در اجرای طرح

پیوست شماره ۴ - بازدید سرگروه‌های جغرافی استان از راه حل ارائه شده

پرسش‌ها
۱ - به نظر شما عملکردتان در یادگیری تعیین موقعیت جغرافیایی در طی سال تاکنون، چگونه بوده است؟
الف (نسبت به ابتدای سال تحصیلی، پیشرفت قابل ملاحظه ای داشته ام.
ب (نسبت به ابتدای سال تحصیلی، پیشرفت کمی داشته ام.
ج (نسبت به ابتدای سال تحصیلی، هیچ پیشرفتی نداشته ام.
اگر پیشرفتی داشته‌اید به پرسش ۲ پاسخ دهید در غیر این صورت به این پرسش جواب ندهید.
۲ - کدام یک از موارد زیر در پیشرفت شما بیشتر موثر بوده است؟
الف (گروه بندی دانش‌آموزان
ب (استفاده‌ی معلم از روش خلاقانه در تدریس این مبحث
ج (برگزاری آزمون‌های مستمر
۳ - اجرای روش جدید تدریس این مبحث، چه تغییری در عقیده‌ی شما نسبت به مبحث تعیین موقعیت جغرافیایی ایجاد کرده است ؟
الف (علاقه‌ی من به این مبحث بیشتر شده است.
ب (هیچ تغییری ایجاد نشده است.
ج (نسبت به این مبحث بی علاقه شده ام.

پیوست شماره ۵- پرسش نامه